

zalen zijn aandacht te vestigen. Niemand was op het idee gekomen het tafeltje op een andere plaats neer te zetten.

Het is tekenend dat Van der Bok klaagde over zijn gebrek aan vertrouwen in het effect van rapportage en daarom maar geen melding maakte van het gedrag van Simeone.

De gevangenisleiding blijkt weinig oog te hebben gehad voor de eenvoudige wijze waarop gevangenen de tralies konden verbuigen. Een zwak punt dat al eerder was geconstateerd, toen er een schroef was losgedraaid. Dat er daarna afdoende maatregelen waren getroffen, zoals de directeur beweerde, kan betwijfeld worden.

Vragen in parlement op 29 november 1907 door het Tweede Kamerlid Th.J. Duynstee (RKSP) brachten de belabberde toestand in de Bossche Bijzondere Gevangenis aan het licht. Er bestond grote kans op brand, de lokalen waren te klein en donker en liepen in elkaar over. Het toezicht op de gedetineerden was onvoldoende en er bestond nauwelijks ruimte voor behoorlijk werk. De minister was het met de kritiek eens en beloofde een beter onderkomen voor de categorie gevangenen met een psychische stoornis. Zijn oog was gevallen op een bijgebouw van de gevangenis in Den Haag. In de gezonde zeelucht kon men tegelijkertijd het euvel van de tuberculose bestrijden, een ziekte die overigens ook in 's-Hertogenbosch voorkwam. Bij een stemming in de Tweede Kamer waren 32 leden het er over eens dat de Bijzondere Gevangenis in 's-Hertogenbosch moest worden opgeheven terwijl 26 leden tegenstemden. Geen overtuigende uitslag.¹⁰ Het zou nog vier jaar duren voordat de minister het besluit uitvoerde.

De verhoudingen in 1907 waren in zeker opzicht nog negentiende-eeuws. Fouten en gebreken in het systeem werden eerder de lagere ambtenaren aangerekend dan de leiding. Een vakbond had misschien nog enig gewicht in de schaal kunnen leggen om voor Van der Bok een gunstiger resultaat te bereiken. Maar pas in 1909 sloten enkele bewaarders in 's-Hertogenbosch zich aan bij de vier jaar eerder opgerichte vakbond en ook toen ging dat nog met de nodige kniebuigingen.¹¹

Literatuur

- * Klaas de Graaff, *De polsslag van het kwaad. Twee honderd jaar gevangen in Den Bosch* (Den Dungen 2008)
- * Aart Vos, 'Vluchten kon altijd. Ontsnappingsen van de Bossche Gevangenschap, 1550-1800', in: *'s-Hertogenbosch* 1 (1993) p. 77-84

Noten

- 1 Het gehele dossier inclusief de foto's is te vinden in het BHIC, Gevangenisarchief 's-Hertogenbosch, inventarisnummer 179.
- 2 Aart Vos a.w., pag. 83.
- 3 De Graaff a.w., pag. 213-226.
- 4 GA 's-Hertogenbosch: *Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbosche Courant* van zaterdag 14 september 1907, 1e blad, pag. 2.
- 5 BHIC, Archief Rechtbank 's-Hertogenbosch 1838-1930, inv.nr. 445, nr. 82 d.d. 28 nov. 1907.
- 6 Idem inv.nr. 445, nr. 81 d.d. 28 nov. 1907.
- 7 Gevangenisarchief 's-Hertogenbosch, inv.nr. 226, brief Minister van Justitie d.d. 24 mrt. 1908.
- 8 Idem, inv.nr. 218, brief d.d. 10 april 1908.
- 9 Idem, inv.nr. 226, brief d.d. 25 mei 1908.
- 10 GA 's-Hertogenbosch, *Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbosche Courant* van 30 nov. 1907.
- 11 De Graaff a.w., pag. 67.

Bossche Noot

Bier voor Empel en Rosmalen

In de Kroniek van Sint Geertruy kunnen we het volgende lezen: 'Eodem anno (1568) den 22 februarij was het hier ten Bos soo hooge water dat men rontsomme Sint Jacobs capelle met schuijten heeft gevaren ende stonden doen int water den Vuchterendijck, Sint Joris straet, de Wevers plaets, het

Hintamereijnt, de Wintmolenberchstraet, de Diep straet, Achter de Mandemaeckers ende meer andere straeten; ende met dit hoog water dreeff aff de lange brugge tot Orten; item de voorste brugge aen het rondeel van de Hintamerpoort met een deel vant selve rondeel'. De Stadsrekeningen over 1567-1568 vertellen nog het verhaal van de Orthense dijk die verhoogd en

versterkt moest worden. Daartoe werden de inwoners van Empel en Rosmalen opgetrommeld. De Empelnaren kregen voor het harde werken een half vat bier (ca. 75 liter). Die van Rosmalen ontvingen een heel vat. Zouden de 'naeburen van Roesmalen' harder gewerkt hebben?

AV